

Govor visokog predstavnika za BiH, Paddy Ashdowna pred Vijećem sigurnosti Ujedinjenih nacija

Prošla su tek četiri mjeseca od mog zadnjeg obraćanja Vijeću. Ispred sebe imate naš detaljan izvještaj o događajima iz druge polovine 2004. godine, tako da jutros ne bih detaljno govorio o svemu onome što izvještaj pokriva.

Dozvolite mi da spomenem ono najvažnije.

Prije svega, Vijeću je poznato da sam, zadnji put kada sam bio ovdje – prije svega 16 sedmica – na vrlo oštar način upozorio na opasnost koja je prijetila budućnosti BiH zbog neuspjeha vlasti Republike Srpske da ispoštuju svoje obaveze i ostvare punu saradnju sa Haškim tribunalom.

Veoma otvoreno sam tada upozorio Vijeće da je ovaj neuspjeh predstavljao najveću prepreku svjetlijoj budućnosti BiH – da je to prepreka koja je prijetila da u potpunosti zaustavi napredak BiH prema EU i NATO-u.

Nekoliko sedmica poslije, NATO je po drugi put odbio zahtjev za prijem BiH u članstvo Partnerstva za mir. Ja sam to propratio daljim mjerama kako bi se spriječile individualne opstrukcije saradnje sa Hagom i kako bi došlo do sistemskih promjena u sigurnosnim strukturama RS-e.

Ministar vanjskih poslova Ivanić je, u znak protesta, nakratko bio u ostavci, premda se sada predomislio, a Vlada u RS je promijenila svoje vođstvo, ali ne i način rada.

Međutim, sada se čini da je poruka ipak počela dopirati. Zadovoljstvo mi je izvijestiti Vijeće da je RS sada počela, 10

godina nakon Daytona, da izručuje osumnjičene Tribunalu.

Ovaj je proces još u ranoj fazi – sasvim je prirodno da bi onaj ko je godinama pratio situaciju – trebao ostati skeptičan.

Međutim, ja sada vjerujem da ćemo vidjeti promjenu stava vlasti RS i njihovo prihvatanje da put prema Briselu, EU i NATO-u ide preko Haga.

Tokom posljednja dva mjeseca, vlasti RS su obavile izručenja (ili same ili – što je također samo po sebi korak u pravom smjeru- u saradnji sa vlastima u Beogradu) petorice osumnjičenih u Hag.

Četiri od ovih pet izručenja su se dogodila u posljednjih četrnaest dana.

Ranije tokom dana, Vinko Pandurević, osumnjičen za genocid i zločine protiv čovječnosti počinjene u Srebrenici, je stigao u Hag.

Pandurević i drugi generali su se dobrovoljno predali. Međutim, njihov komandant, Ratko Mladić, je još uvijek u bjekstvu.

Mladić bi se mogao zamisliti nad činjenicom da je veoma čudan vojnički kodeks u kojemu general dozvoljava da njegovi podređeni nose teret za ono što su počinili po njegovom naređenju, dok se on premješta iz jednog skloništa u drugo, poput običnog kriminalca.

Ja ne tvrdim da događaji posljednjih nekoliko sedmica još uvijek predstavljaju potpunu saradnju koju zahtijeva Tribunal.

Deset godina nakon Srebrenice, zov pravde ne postaje tiši i ne treba da postane tiši. Ovaj proces se neće završiti sve dok Karadžić i Mladić i svi ostali koji su optuženi ne budu uhapšeni. Što prije taj dan dođe, to će prije BiH početi da se oslobađa lanaca istorije.

Čestitam vlastima RS na napretku koji je postignut tokom zadnjih nekoliko sedmica. Ono što je ključno u ovom trenutku je da se to nastavi.

Međutim, mi ne možemo tolerirati bilo kakvo odugovlačenje. Za to nema mjesta.

Zato jer – i to je druga stvar o kojoj želim govoriti – kao što zima ustupa mjesto proljeću, BiH se suočava sa nekim fundamentalnim odlukama o sopstvenoj budućnosti koje će donijeti EU i NATO. Za obje organizacije, saradnja sa Hagom je uslov oko kojeg nema pregovora, kao što je pokazala i nedavna odluka EU u vezi sa Hrvatskom.

Takođe, NATO pomno razmatra aplikaciju BiH za učešće u Partnerstvu za mir.

Sa svoje strane, Europska komisija je jasno stavila do znanja da se nada da će biti u stanju da odredi stanovište oko toga da li je BiH spremna da započne pregovore o Stabilizaciji i pridruživanju polovinom maja. Ovo je prvi formalni korak na dugom putu ka članstvu.

U ponedjeljak, komesar Europske komisije za proširenje Olli Rehn se sreo sa premijerom Terzićem u Briselu. Pored suradnje sa Hagom, on je stavio do znanja da postoji još jedno pitanje od ključne važnosti (a u vezi kojeg Europska komisija očekuje značajan napredak do polovine maja), a to je restrukturiranje policije, u skladu sa principima koje je Komisija kontinuirano promovirala.

Komisija za reformu policije je okončala rad u decembru i prezentirala svoje preporuke u januaru. Komisija je preporučila stvaranje jedinstvene policijske strukture na državnom nivou, u kojoj bi operativne policijske aktivnosti bile delegirane na lokalni nivo. Komisija je predložila mapu skicirajući nove policijske regije, zasnovane na operativnoj efikasnosti, što znači da regije prelaze entitetsku liniju razgraničenja, tamo gdje to zahtijeva operativnost.

Prijedlozi komisije su trenutno predmet debate. Većina se slaže da se sistem treba promijeniti. Većina građana BiH vjeruje da postoji previše političkog uticaja na policiju; da od policije dobivaju loše usluge; i da se kriminalci prečesto izvuku nekažnjeno.

Međutim, postoji velika, premda neosnovana bojazan u RS da je stavljanje tačke na loš policijski sistem, u stvari pametno smišljena zavjera da se ukine sama RS.

Dozvolite da kategorično ustvrdim da to nije istina.

Međutim, policija mora biti restrukturirana, u skladu sa principima Europske komisije, ukoliko BiH želi da u maju od Brisela dobije zeleno svjetlo: to je izbor koji je pred RS.

Treće, mi nastavljamo naprijed kada je u pitanju ostatak reformi, u skladu sa naša četiri ključna zadatka koji su određeni planom implementacije misije OHR-a.

Ranije ovog mjeseca u Sarajevu je otvoreno Vijeće za ratne zločine i pritvorska jedinica najvišeg stepena sigurnosti.

Uprava za indirektno oporezivanje je u januaru postala potpuno operativna. Jedinostveni račun je u upotrebi. Sve u svemu, preliminarne informacije kazuju da su prihodi, u poređenju sa istim periodom prošle godine porasli za 5 do 6 posto.

Kada je u pitanju reforma odbrane, u okviru međunarodne zajednice, NATO je preuzeo vođstvo na tom polju početkom ove godine. Cilj za 2005. godinu uključuje amalgamiranje funkcija entitetskih ministarstava u Ministarstvo odbrane BiH, stvaranje jedinstvenog budžeta za odbranu te stvaranje jedinstvene personalne, logističke i obrazovne komande. BiH prema rasporedu treba da postigne napredak ka ovim ciljevima, ukoliko želi da zadovolji uslove za članstvo u Partnerstvu za mir i ukoliko želi da riješi – kao što to mora – sistemske slabosti koje smo naglasili NATO, Carla del Ponte i ja.

Ukoliko to učini, napraviće velike korake – ne samo prema članstvu u Partnerstvu za mir već, u dogledno vrijeme, i prema Alijansi. Međutim, tokom posljednjih dana došlo je do određenog nazadovanja u reformi odbrane od strane vlasti RS. Ja prihvatom da mi od RS tražimo mnogo: međutim, njima mora biti jasno šta je ovdje ulog, i za njih i za cijelu državu. Isto kao sto konačno, činimo napredak u dosada nepostojećoj saradnji sa Haškim tribunalom, bila bi zaista nevjerovatna ludost ići unazad sa drugim ključnim zahtjevima.

I na kraju, desila se još jedna značajna promjena od kada sam zadnji put govorio pred Vijećem – promjena iz NATO-ovih Stabilizacijskih snaga u snage EU – EUFOR. Ova je promjena protekla veoma dobro. Pretpostavljam da je to definicija savršene tranzicije. EUFOR efikasno radi, a tako radi i novi štab NATO-a, i oni odlično sarađuju.

Gospodine predsjedavajući, ovo će biti moje predzadnje obraćanje Vijeću u svojstvu visokog predstavnika i specijalnog predstavnika Evropske Unije. Ja ću ovu poziciju napustiti krajem godine. Međutim, devet je mjeseci između ovog trenutka i trenutka mog odlaska i moramo u potpunosti iskoristiti svaki preostali dan.

Zbog toga što je ova godina ključna godina za BiH. Deset godina od Srebrenice. Krajem godine, i deseta godišnjica Dejtona.

Kao i većina ljudi u BiH, i ja želim da ova godina bude godina u kojoj će se BiH sjećati svoje prošlosti ali i gledati u svoju budućnost. I više od toga, ja želim da ovo bude godina u kojoj će BiH odlučno prekinuti sa prošlošću tako što će ispuniti uslove za početak pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i članstvu u Partnerstvu za mir, i početi da se čvrsto ugrađuje u evroatlantske strukture. Te su strukture najbolja garancija za dugotrajnu stabilnost, sigurnost i prosperitet BiH. Kada se to dogodi, BiH će zaista biti u novoj eri. Era stabilizacije po Dejtonu se završava.

Sljedeća faza – integracije i Brisel – započinje.

Ta je mogućnost sada dostupna BiH – šansa da pokaže da je, deceniju nakon Dejtona država koja funkcioniра i koja se nalazi na putu ka europskim integracijama, bez mogućnosti povratka na staro, kormilarena političarima koji podjednako ozbiljno prihvataju svoje dužnosti, obaveze i standarde visokih funkcija koje obavljaju.

Ukoliko se ovo desi, veoma brzo će biti otvoren put za drugačiju vrstu angažiranja međunarodne zajednice na terenu, koje će biti manje nametljivo, više u obliku struktura podrške kakve postoje u drugim demokratijama u tranziciji.

Međutim, narednih nekoliko mjeseci će biti od ključne važnosti.